

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ 2017
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Εκλεκτικοί
- β. Στρατιωτικός Σύνδεσμος
- γ. Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να αντιστοιχίσετε σωστά τα γράμματα (διπλωματικές πράξεις) της στήλης **A** με τους αριθμούς (ρυθμίσεις) της στήλης **B** (περισεύει ένα στοιχείο από τη στήλη B):

ΣΤΗΛΗ A	ΣΤΗΛΗ B
α. Συνθήκη του Λονδίνου (1913)	1. Παραχώρηση στην Ελλάδα της Δυτικής Θράκης από τη Βουλγαρία
β. Συνθήκη του Βουκουρεστίου (1913)	2. Παραίτηση του σουλτάνου από όλα τα δικαιώματά του στην Κρήτη
γ. Συνθήκη του Νεϊγύ (1919)	3. Εξαίρεση από την ανταλλαγή των μουσουλμάνων της Δυτικής Θράκης
δ. Συνθήκη των Σεβρών (1920)	4. Αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας
ε. Συμφωνία της Άγκυρας (1930)	5. Υπαγωγή της περιοχής της Σμύρνης σε ελληνική διοίκηση για πέντε χρόνια
	6. Τερματισμός των Βαλκανικών πολέμων

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

- α. Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά των κομμάτων κατά το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα και πώς ήταν οργανωμένη η βάση τους; (μονάδες 7)
- β. Με ποια κριτήρια επιλέγονταν οι υποψήφιοι βουλευτές και ποια ήταν η κοινωνική τους προέλευση κατά το ίδιο χρονικό διάστημα; (μονάδες 6)

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

- α. Γιατί η Επιτροπή Αποκατάστασως Προσφύγων (ΕΑΠ) έδωσε προτεραιότητα στη γεωργία; (μονάδες 6)
- β. Για ποιους λόγους προτιμήθηκαν η Μακεδονία και η Δυτική Θράκη για την εγκατάσταση των προσφύγων; (μονάδες 6)

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

- α. στις διεθνείς εξελίξεις του 1908 που επηρέασαν την πορεία του Κρητικού Ζητήματος (μονάδες 4) και στις σχετικές αντιδράσεις των Κρητών, (μονάδες 8)
- β. στις αντιδράσεις των Μεγάλων Δυνάμεων και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (Τουρκίας) που προκάλεσαν οι ενέργειες των Κρητών. (μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Χειρόγραφο προκήρυξη του Ελευθερίου Βενιζέλου:

Τρίτη μεσονύκτιον 22 Σεπτεμβρίου 1908

Αγαπητοί συμπατριώται,

Της Βουλγαρίας ανακηρυχθείσης εις Βασίλειον, ανάγκη αμέσως αύριον να κηρύξωμεν και ημείς την ένωσιν. Παραλάβετε όσους περισσοτέρους δύνασθε αόπλους και έλθετε αύριον εις Χανιά έως τας 2 μ.μ. Ζήτω το Έθνος, ζήτω η ένωσις.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Διάγγελμα της Κυβερνήσεως της Κρήτης:

Προς τον Λαόν της Κρήτης

Αγαπητοί συμπατριώται,

Ιερόν καθήκον επέβαλεν και εις τον λαόν και εις την κυβέρνησιν να λύσωσι και τον τελευταίον δεσμόν τον κωλύοντα την πλήρη ανεξαρτησίαν της αγαπητής μας πατρίδος και να κηρύξωμεν την ένωσιν της Κρήτης μετά της Μητρός Ελλάδος. Τα κωλύματα, άτινα παρενεβάλλοντο μέχρι τούδε εις την αγαθήν θέλησιν των Προστατίδων Δυνάμεων, [...] ήρθησαν εντελώς, διότι από προχθές ο τηλεγράφος μας ανήγγελεν ότι η μεν Βουλγαρία ανεκηρύχθη εις ανεξάρτητον Βασίλειον, η δε Βοσνία και Ερζεγοβίνη προσαρτάται εις την Αυστροουγγαρίαν. [...]

Εναπόκειται ήδη εις πάντας ημάς να δείξωμεν ότι είμεθα άξιοι του μεγάλου επιτελεσθέντος βήματος, τηρούντες μετά ζήλου την δημοσίαν τάξιν και περιφρουρούντες μετά πατρικής μερίμνης τα συμφέροντα των συμπατριωτών μας Μουσουλμάνων.

Έχομεν ακράδαντον πεποίθησιν ότι ο Κρητικός Λαός, ο οποίος εις τας κρίσιμους περιστάσεις ανεφάνη πάντοτε πιστός εκτελεστής του καθήκοντός του δεν θα υστερήση σήμερον τούτου.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Το Ενωτικό Ψήφισμα της Κυβερνήσεως της Κρήτης:

Η Κυβέρνησις της Κρήτης, διερμηνεύουσα το αναλλοίωτον φρόνημα του Κρητικού Λαού, κηρύσσει την ανεξαρτησίαν της Κρήτης και την ένωσιν αυτής μετά της Ελλάδος, όπως μετ' αυτής αποτελέση αδιαίρετον και αδιάσπαστον Συνταγματικόν Βασίλειον. [...]

Εντέλλεται εις τας Αρχάς της νήσου, όπως, συμφώνως τω Ψηφίσματι τούτω, εξακολουθήσωσι ν' ασκώσι τα καθήκοντα της υπηρεσίας των. Εγένετο εν Χανίοις τη 24η Σεπτεμβρίου 1908.

Στέλλα Κ. Αλιγιζάκη, *Η επαναστατική προκήρυξη της 22 Σεπτεμβρίου 1908, Συμβολή στην Κρητική Ιστορία της περιόδου της Αυτονομίας*, Αθήνα 1982, σ. 71 και 89-90, στο *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, Γ' Λυκείου, βιβλίο καθηγητή.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Η αντίδραση των προστάτιδων Δυνάμεων απέναντι στην επαναστατική πρωτοβουλία του κρητικού λαού δεν ήταν απόλυτα αρνητική. Οι τέσσερις κυβερνήσεις, μετά από ολιγοήμερες διαβουλεύσεις, έσπευδαν να τονίσουν ότι «δεν θα απείχον του να αποβλέψουν μετ' ευμενείας προς την συζήτησιν του ζητήματος τούτου μετά της Τουρκίας, εάν η τάξις διατηρηθή εν τη νήσω και εξασφαλισθή η προστασία του μουσουλμανικού πληθυσμού». [...] Οι Νεότουρκοι εθνικιστές, μετά την αναγκαστική υποχώρηση απέναντι στη Βουλγαρία (:ανακήρυξή της σε ανεξάρτητο βασίλειο) και στην Αυστρο-Ουγγαρία (:προσάρτηση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης), αναζητούσαν στη ματαίωση της ενωτικής λύσεως το έρεισμα μιας πρώτης διπλωματικής επιτυχίας. [...] Πίσω από την παράταση των διαπραγματεύσεων δεν ήταν πλέον δύσκολο να διαφανεί η επιφυλακτικότητα αρχικά και η υπαναχώρηση στη συνέχεια των προστάτιδων Δυνάμεων. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο, η Τουρκία έκρινε σκόπιμο να ζητήσει και την πλήρη διευκρίνιση των ευρωπαϊκών προθέσεων. [...]

Η ουσιαστική εντούτοις απεμπόληση της διαπραγματευτικής διαδικασίας με άμεσο στόχο την ένωση δεν ανέστειλε την εφαρμογή της αποφάσεως των Δυνάμεων να αποσύρουν από τη Μεγαλόνησο τα υπόλοιπα στρατεύματά τους. [...] Στις 30 Ιουνίου οι εκπρόσωποι των Δυνάμεων συνόδευσαν την επαναβεβαίωση της 24ης Ιουλίου 1909 σαν ημέρα αποχωρήσεως των τελευταίων αghμάτων τους, με την εξαγγελία της σταθερής τους προθέσεως να προστατεύσουν, αν παραστεί ανάγκη, τη μουσουλμανική μειονότητα και να διαφυλάξουν πιστά την έννομη τάξη και τα επικυριαρχικά δικαιώματα του σουλτάνου.

*Το κείμενο αποδόθηκε στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία του.

Κ. Σβολόπουλος, «Η Κρητική Πολιτεία από το 1899 ως το 1909», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμ. ΙΔ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σ. 214-215.

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και τον πίνακα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

- α. στην εξέλιξη των ναυτικών κέντρων από τη δεκαετία 1821-1830 έως το 1870, (μονάδες 13)
β. στην περίπτωση της Σύρου και στους λόγους ανάπτυξής της κατά την ίδια περίοδο. (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Στην διάρκεια της Επανάστασης είχε καταστραφή μεγάλο ποσοστό των πλοίων, αλλά ένας ισχυρός πυρήνας περισώθηκε. Αν και η Ύδρα και οι Σπέτσες είχαν χάσει αντίστοιχα τα 78% και 50% του εμπορικού τους ναυτικού, στο τέλος του αγώνα η πρώτη διέθετε ακόμη 100 πλοία συνολικής χωρητικότητας 10.240 τόννων και οι Σπέτσες είχαν 50 πλοία 10.324 τόννων, όλα από 30 τόννους και πάνω. Με την αποκατάσταση της ειρήνης ιδρύθηκαν νέα ναυπηγεία σε πολλά νησιά και λιμάνια η ναυπηγική έγινε μια από τις σημαντικότερες βιομηχανίες του νεοσύστατου κράτους. [...]

Μετά την Επανάσταση, η Σύρος και αργότερα ο Πειραιάς έγιναν τα κύρια εμπορικά κέντρα με τα πιο δραστήρια ναυπηγεία. Από το 1827 μέχρι το 1834 ναυπηγήθηκαν στην Σύρο πάνω από 260 πλοία.

*Το κείμενο αποδόθηκε στο μονοτονικό, διατηρήθηκε όμως η ορθογραφία του.

Γ. Λεονταρίτης, *Ελληνική εμπορική ναυτιλία*, Ε.Μ.Ν.Ε. Μνήμων, Αθήνα 1981, σ. 62-63.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Σε κύριο ναυτιλιακό κέντρο της δυτικής Ελλάδας αναδεικνύεται η μικρή κωμόπολη σφηνωμένη σε μια γωνιά των βόρειων ακτών του Κορινθιακού κόλπου, το Γαλαξίδι. Πραγματοποιώντας μια πραγματικά εντυπωσιακή οικονομική άνθηση, το Γαλαξίδι, μέσα σε μία τριακονταετία, μεταξύ 1840 και 1870, πενταπλασιάζει το στόλο του. Το 1870, τη χρονιά της κορύφωσής του, διαθέτει 320 μεγάλα ιστιοφόρα και σχεδόν προκαλεί την αδιαμφισβήτητη κυρίαρχο του Αιγαίου, τη Σύρο, η οποία την ίδια χρονιά διαθέτει 700 ιστιοφόρα. Αποτελεί το κύριο ναυπηγικό κέντρο της δυτικής Ελλάδας και στηρίζει όλη του την ευημερία στην παραγωγή και εκμετάλλευση ιστιοφόρων.

ΠΙΝΑΚΑΣ: *Ελληνικά ναυτικά κέντρα με ποντοπόρα φορτηγά ιστιοφόρα*

	1840	1870
Γαλαξίδι	64	319
Σύρος	90	700
Σπέτσες	26	211
Ύδρα	24	119
Πειραιάς	1	49

Τζελίνα Χαρλαύτη, «Ναυτιλία», στο Κ. Κωστής – Σ. Πετμεζάς (επιμ.), *Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας τον 19ο αιώνα*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2006, σ. 438 και 437.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Το διαμετακομιστικό εμπόριο αποτέλεσε την πρώτιστη οικονομική δραστηριότητα στη Σύρο σε όλη την περίοδο της ακμής της. Σπουδαία συμμετοχή στο συνολικό εμπόριο της πόλης είχαν και οι εισαγωγές, οι οποίες σαφώς υπερτερούσαν σημαντικά των εξαγωγών που πραγματοποιούνταν από τους συριανούς εμπόρους. Στην ουσία η Σύρος υπήρξε αφενός η αγορά διοχέτευσης των δυτικών και ανατολικών προϊόντων προς την Ανατολή και τη Δύση αντίστοιχα και αφετέρου ο τόπος εισόδου των εξωτερικών αγαθών προς την ελληνική ενδοχώρα. [...] Το εμπόρευμα που είχε παραγγελθεί από τον ερμουπολίτη έμπορο ερχόταν στη Σύρο για να κατατεθεί στην αποθήκη διαμετακόμισης (transit).

Το ναυπηγείο της πόλης ήταν ένας από τους ζωτικότερους τομείς της τοπικής οικονομίας. Η πλούσια δραστηριότητά του οφείλεται στην παρουσία των ψαριανών και χίων ναυπηγών. [...] Στο πλευρό τους είχαν ένα πολυάριθμο εργατικό δυναμικό, το οποίο παρείχε ειδικευμένη εργασία. [...] Το συνολικά εργαζόμενο προσωπικό του ναυπηγείου ανέρχονταν σε πάνω από 1.000 άτομα. [...] Αν υπολογίσουμε ότι ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ερμούπολης το 1850 ήταν 7.650 άτομα, τότε ο αριθμός των απασχολούμενων στο ναυπηγείο της πόλης υποδεικνύει τη μεγάλη σπουδαιότητα που είχαν οι ναυπηγικές εργασίες στη Σύρο. [...]

B. Καρδάσης, «Η Σύρος σταυροδρόμι της Ανατολικής Μεσογείου», στο Γ.Β. Δερτιλής - Κ. Κωστής (επιμ.), *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας (18ος – 20ός αιώνες)*, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα, 1991, σ. 329, 325 και 332.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: 12/06/2017

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: **ΙΣΤΟΡΙΑ ΟΠ**

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΘΕΜΑ Α1

Α. Εκλεκτικοί: Σχολικό, σ.77: Μετά τις εκλογές του Νοεμβρίου του 1862 προέκυψαν νέα πολιτικά κόμματα. Ένα απ' αυτά, με μικρότερη απήχηση, ήταν και οι Εκλεκτικοί, μια ετερόκλητη παράταξη [...] σταθερότερες κυβερνήσεις.

Β. Στρατιωτικός Σύνδεσμος: Σχολικό, σ.86-88: Το 1909 συντελείται μια τομή [...] έχοντας επιτύχει τις επιδιώξεις του.

Γ. Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής: Σχολικό, σ.152: Με βάση το άρθρο 11 της Σύμβασης της Λωζάννης [...] της ακίνητης περιουσίας των ανταλλαξιμών.

ΘΕΜΑ Α2

A2,B6, Γ1, Δ5, Ε4

ΘΕΜΑ Β1

Α. Σχολικό, σ.82: Στη δεκαετία του 1880 τα κόμματα [...] και στα συμφέροντα κάθε κοινωνικής ομάδας.

Β. Σχολικό, σ.82: Για την επιλογή των υποψηφίων βουλευτών [...] από πελατειακές σχέσεις και εξυπηρητήσεις. Επίσης, σ.84: Οι υποψήφιοι βουλευτές [...] και από τα κατώτερα στρώματα.

ΘΕΜΑ Β2

Α. Σχολικό, σ.154: Η ΕΑΠ διέκρινε την αποκατάσταση των προσφύγων σε αγροτική [...] αντί εργατικού προλεταριάτου.

Β. Σχολικό, σ.154: Εξάλλου, δόθηκε προτεραιότητα στην εγκατάσταση [...] Επιπλέον, έτσι εποικίζονταν παραμεθόριες περιοχές.

ΘΕΜΑ Γ1

Για την απάντηση να αντληθούν στοιχεία από τα κάτωθι:

Α.

- Σχολικό σ.217: Δύο μεγάλα εξωτερικά γεγονότα [...] Ανατολικής Ρωμυλίας. Το γεγονός αυτό ώθησε τον Βενιζέλο να συντάξει χειρόγραφη προκήρυξη στις 22 Σεπτεμβρίου 1908, με την οποία απευθυνόταν στον ελληνισμό της Κρήτης. Συγκεκριμένα, θεωρούσε ότι η ένωση του νησιού με την Ελλάδα αποτελούσε πλέον μονόδρομο και καλούσε το λαό σε μη ένοπλη συγκέντρωση στα Χανιά την επομένη. Στο ίδιο πνεύμα κινούνταν και το «Διάγγελμα της Κυβερνήσεως της Κρήτης». Εκεί τονίζεται ότι η ένωση του νησιού με το εθνικό κέντρο αποτελούσε «ιερό καθήκον», πολύ μάλιστα περισσότερο από τη στιγμή που είχαν αρθεί όλα τα εμπόδια –«τον τελευταίον δεσμόν», όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά. Δικαιολογητική βάση για το διάβημα αποτελούσαν οι εξελίξεις στη Βαλκανική χερσόνησο, δηλαδή η ανεξαρτησία της Βουλγαρίας και η προσάρτηση της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης από την Αυστροουγγαρία. Επισημαίνεται επίσης η ανάγκη να φανεί ο ελληνισμός του νησιού αντάξιος των ιστορικών εξελίξεων και να τηρηθεί η δημόσια τάξη, εννοώντας ότι δεν θα έπρεπε σε καμία περίπτωση να υπάρξουν πράξεις και ενέργειες που να θίγουν «τα συμφέροντα» της μουσουλμανικής μειονότητας του νησιού. Επομένως, και σ' αυτήν την περίπτωση, όφειλαν οι Κρητικοί να τηρήσουν το «καθήκον» τους, όπως και σε άλλες περιπτώσεις κατά το παρελθόν.
- Σχολικό σ.217: Η ελληνική κυβέρνηση του Γ.Θεοτόκη [...] ψήφισμα (24 Σεπτ. 1908). Το πνεύμα της αποφασιστικότητας που διέκρινε τους Κρήτες στη δεδομένη συγκυρία αποτυπώνεται στο εν λόγω ψήφισμα. Οι συντάκτες τονίζουν ότι η κυβέρνηση της Κρήτης, αφουγκραζόμενη το διαχρονικό, «αναλλοίωτον», φρόνημα του Κρητικού λαού, κηρύσσει την ανεξαρτησία και την ένωση με το Ελληνικό κράτος, ως «αδιαίρετον και αδιάσπαστον» τμήμα του. Ταυτοχρόνως, δίνεται η εντολή στις «Αρχές» του νησιού –διοικητικές, στρατιωτικές, οικονομικές κ.α.- να εξακολουθήσουν να ασκούν τα καθήκοντά τους σύμφωνα με το πνεύμα του ψηφίσματος, δηλαδή ως εντεταλμένοι υπάλληλοι του Ελληνικού Βασιλείου πλέον.
- Σχολικό, σ.217: Για την επίσημη έναρξη [...] σιωπηρά τις νέες εξελίξεις.

B.

- Σχολικό, σ.218: Παρά τις έντονες διαμαρτυρίες [...] όπως το είχαν υπογράψει το 1898. Ωστόσο, όπως τονίζει ο Κ.Σβολόπουλος, ακολούθησε πυρετός διαπραγματεύσεων και ζυμώσεων μεταξύ των Δυνάμεων και της Πύλης. Πράγματι, οι Δυνάμεις δεν ήταν απόλυτα αρνητικές στις νέες εξελίξεις που λάμβαναν χώρα στην Κρήτη, ωστόσο εξαρτούσαν τη στάση από μια παράμετρο: να διατηρηθεί η τάξη στη νησί και να «εξασφαλισθεί η προστασία του μουσουλμανικού πληθυσμού». Το Νεοτουρκικό καθεστώς, που είχε επιβληθεί στην Κων/πολη το 1908, φαινόταν υποχωρητικό μπροστά στα τετελεσμένα γεγονότα της Βαλκανικής, συνεπώς δεν ήταν διατεθειμένο να δεχτεί νέα ήττα στην περίπτωση της Κρήτης. Η ματαίωση της ένωσης θα αποτελούσε για το νεοπαγές τουρκικό καθεστώς μια πρώτη διπλωματική επιτυχία. Η στάση αυτή των Νεοτούρκων κατέστησε αρχικά τις Δυνάμεις «επιφυλακτικές» και στην συνέχεια αρνητικές στο ενδεχόμενο της ένωσης. Την ίδια στιγμή, η Πύλη επιχειρούσε να εκμαιεύσει τις τελικές προθέσεις των Ευρωπαϊκών αυλών για το ζήτημα. Οι αντιδράσεις αυτές δεν ευνοούσαν την ελληνική πλευρά, εντούτοις η απόφαση των Δυνάμεων ήταν να ανακαλέσουν τα στρατιωτικά τους τμήματα (όσα είχαν απομείνει στο νησί). Ημέρα καταληκτική για την απόσυρση των στρατευμάτων ορίστηκε η 24^η Ιουλίου 1909, σύμφωνα με την απόφαση της 30^{ης} Ιουνίου και τη διευκρίνιση ότι ήταν αποφασισμένοι να «προστατεύσουν» τη μουσουλμανική μειονότητα και να κάνουν οτιδήποτε χρειαστεί για την τήρηση της τάξης αλλά και τα «επικυριαρχικά δικαιώματα» του Σουλτάνου.
- Σχολικό σ.218: Όταν όμως υψώθηκε [...] απέκοψαν τον ιστό της.

ΘΕΜΑ Δ1

Για την απάντηση να αντληθούν στοιχεία από τα κάτωθι:

A.

- Σχολικό σ.20: Μετά την ανάπτυξη της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας τον 18^ο αι., ακολούθησαν δύσκολα χρόνια [...] γνώση των ναυτικών υποθέσεων. Στις εξελίξεις που σημειώθηκαν στο χώρο της ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας επικεντρώνει την αναλυτική του προσέγγιση ο Γ.Λεονταρίτης στο έργο του «Ελληνική εμπορική ναυτιλία», επισημαίνοντας ότι, παρά τις εκτεταμένες καταστροφές, είχε «περισωθεί ένας ισχυρός πυρήνας» ναυτιλιακής δραστηριότητας. Και ως προς τα δύο εμβληματικά, ως προς τη ναυτοσύνη, νησιά, την Ύδρα και τις Σπέτσες, υπήρχαν σημαντικές απώλειες, αφού το πρώτο απώλεσε το 78% του εμπορικού του ναυτικού και το δεύτερο το 50%. Ωστόσο, η Ύδρα διέθετε ακόμη 100 πλοία συνολικής χωρητικότητας 10.240 τόνων, ενώ οι Σπέτσες είχαν στο δυναμικό τους 50 πλοία με συνολική χωρητικότητα 10.324 τόνων και, μάλιστα, όλα τα πλοία ήταν άνω των 30 τόνων. Αυτή ήταν η παρακαταθήκη για μια νέα ανοδική πορεία. Τα νεοσύστατα ναυπηγεία σε νησιά και λιμάνια ανά την επικράτεια συνιστούσαν μια νέα κατάσταση, στην οποία η ναυπηγική αποτελούσε πλέον μια από τις «σημαντικότερες βιομηχανίες» της χώρας κατά τον Γ.Λεονταρίτη. Στον δοθέντα στατιστικό πίνακα αποτυπώνεται εύγλωττα αυτή η εξέλιξη. Το Γαλαξίδι, το 1840, διέθετε 64 ποντοπόρα φορτηγά ιστιοφόρα, ενώ το 1870 ο αριθμός ανήλθε στα 319. Ειδικά για το Γαλαξίδι, το

σημαντικό ναυτιλιακό κέντρο της Στερεάς, η Τζ.Χαρλαύτη επισημαίνει ότι πενταπλασίασε το στόλο του μέσα σε μια τριακονταετία (1840-1870), φτάνοντας τα 320 πλοία και αποτελώντας ικανό ανταγωνιστή της Σύρου, η οποία, ωστόσο, υπερτερούσε σταθερά. Έτσι, το Γαλαξίδι γνωρίζει ευημερία, έχοντας καταστεί ένα ισχυρότατο ναυτιλιακό και ναυπηγικό κέντρο της δυτικής Ελλάδας. Τα αντίστοιχα νούμερα για τις Σπέτσες ήταν 26 και 211, για την Ύδρα 24 και 119, ενώ εντυπωσιακή είναι η εμφάνιση του Πειραιά, όπου το ένα πλοίο του 1840 αποτελούσε την πρώτη ένδειξη για την κατακόρυφη ανάπτυξη που ακολούθησε. Ήδη, το 1870, τα ανάλογα πλοία είχαν φτάσει τα 49.

B.

- Σχολικό, σ.20: Στο ελληνικό κράτος, στη θέση [...] κυρίως από τη Χίο, κάτι που επισημαίνεται και από τον Β.Καρδάση, ο οποίος υπογραμμίζει τη σημασία όχι μόνο των Χίων αλλά και των Ψαριανών ναυπηγών στη ναυτιλιακή άνθιση της Σύρου.
- Σχολικό σ.20: Η στρατηγική θέση του νησιού [...] ναυτιλιακού κέντρου. Αναφερόμενος στην πρωτεύουσα των Κυκλάδων, ο Γ.Λεονταρίτης τονίζει την υψηλή ανάπτυξη που την καθιστούσε ανταγωνιστική με τον Πειραιά. Ήδη, κατά την περίοδο 1827-1834, στη Σύρο είχαν ναυπηγηθεί 260 πλοία. Σύμφωνα με την Τζ.Χαρλαύτη, το νησί το 1870 διέθετε 700 ιστιοφόρα, διατηρώντας υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Οι πλούσιες εμπορικές δραστηριότητες της Σύρου καθιστούν ευεξήγητη τη διατήρησή της για μεγάλο χρονικό διάστημα στα κορυφαία ναυτιλιακά κέντρα. Κύριος μοχλός συσσώρευσης πλούτου το διαμετακομιστικό εμπόριο, με τις εισαγωγές να αποτελούν κύρια ασχολία των ρεκτών Συριανών εμπόρων. Επρόκειτο για έναν εμπορικό κόμβο που ένωνε Ανατολή και Δύση σε μια συνεχή ανατροφοδότηση και διακίνηση αγαθών, όπως επίσης και προς τον ελλαδικό ηπειρωτικό χώρο. Εκτός όμως από τη μέθοδο transit, το ναυπηγείο του νησιού συνιστούσε ένα ζωντανό κύτταρο οικονομικής δραστηριότητας και επαγγελματικής απασχόλησης του τοπικού πληθυσμού: 1.000 ειδικευμένοι εργαζόμενοι, από τις 7.650 συνολικά του ενεργού πληθυσμού –σύμφωνα με την απογραφή του 1850- δίνουν απτά δείγματα της ανάπτυξης και της σημασίας που είχε η Σύρος.
- Σχολικό σ.21: Στην ανάπτυξη αυτή [...] και αργότερα στην Αίγυπτο.